

Behoud en vernieuwing van de stad

Op dinsdag 24 maart 1998 organiseert de werkgroep Stedengeschiedenis een studiedag getiteld 'Behoud en vernieuwing van de stad'. De bijeenkomst heeft plaats in het Nederlands Architectuurinstituut (NAi), Rochussenstraat 40 te Rotterdam. De studiedag is gratis voor eenieder toegankelijk. Informatie kan worden ingewonnen bij Jan van den Noort (010-4366014)

Dagvoorzitter: Gerard Hoekveld (Vakgroep Algemene Sociale Geografie Universiteit Utrecht)

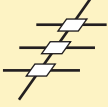
Agenda:

- 10.30-11.00 Paul Meurs (The Urban Fabric) over 'Ontwerpen voor de moderne historische stad; 1883-1940'
- 11.00-11.30 discussie
-----pauze-----
- 11.45-12.15 Jan van den Noort over 'Planning en bouw van het nieuwe Academisch Ziekenhuis Groningen;1967-1997'
- 12.15-12.45 discussie
-----lunch in het Studiecentrum van het NAI ----
- 14.15-14.30 Koos Bosma (Architectuurgeschiedenis Vrije Universiteit Amsterdam) over de publicatie 'De regie van de stad, 100 jaar stedebouw in Europa'
- 14.30-15.45 Rondleiding door Koos Bosma over de gelijknamige tentoonstelling
-----pauze-----
- 16.00-16.30 discussie; deze zal worden ingeleid door Michiel Wagenaar (Sociaal-geografisch Instituut Universiteit van Amsterdam)

Paul Meurs, Ontwerpen voor de moderne historische stad 1883-1940

Het onderzoek van Paul Meurs richt zich op de delicate verhouding tussen architecten en monumentenzorg. Hij tracht een verklaring te geven voor het feit dat architecten voor de oorlog voorop liepen in de strijd om het behoud van stadsschoon en na de oorlog juist een zekere aversie tegen monumentenzorg en behoudzucht aan de dag legden. Ganzenboom toonde in 1982 aan dat de Nederlandse bevolking doorgaans 'positief tot zeer positief' staat tegenover de monumentenzorg, maar dat architecten daar vaak aanzienlijk negatiever over denken.

Volgens Meurs is er een tendens om aan de geschiedenis opnieuw een richtinggevende rol in de ontwerpogave toe te kennen. Dat maakt het des te interessanter om te zien hoe de vooroorlogse monumentenzorg in zijn werk ging en vooral welke hoofdrol de architecten daarbij speelden. Meurs formuleert die geschiedenis niet vanuit het gezichtspunt van de estheten en oudheidkundigen, maar richt zich op de bouwers en planners. Zijn geschiedenis van de monumentenzorg wordt daarmee gericht op het functioneren van monumenten in stedelijk verband.

Jan van den Noort, Planning en bouw van het nieuwe Academisch Ziekenhuis Groningen

Het Academisch Ziekenhuis Groningen (AZG) is een zeer groot complex in de binnenstad van Groningen, met een uitgestrektheid die nog het beste te vergelijken is met die van het Utrechtse winkelcentrum Hoog Catharijne. Voor de Groningse binnenstad is het ziekenhuis een trekker van jewelste, maar het is ook een vreselijke sta-in-de-weg en een belangrijke bron voor verkeers- en parkeerdruk. In de jaren zestig koos het AZG voor een volledige vernieuwing van het ziekenhuis op het bestaande terrein. In 1976 tekende de architect Jan Kruisheer een structuurplan dat zowel de gemeentelijke kritiek als de tand des tijds kon doorstaan en dat zowel de medisch specialisten als het ministerie van OCW (financier) kon bekoren.

Kruisheer had alleen het hoogst noodzakelijke vastgelegd. De grote flexibiliteit van het plan bood de mogelijkheid om op de valreep nog belangrijke wijzigingen aan te brengen. Dat geschiedde overigens niet steeds tot tevredenheid van de ontwerper. Zo werd in de jaren tachtig de decentrale ontsluiting van het complex vervangen door een centrale ontsluiting, een exercitie die al bouwend door het AZG-bouwbureau werd uitgewerkt. Dat was een knappe prestatie met nogal wat consequenties voor de ruimtelijke indeling, om die reden wel vergeleken met het binnenste buiten keren van een sok. Vorig jaar, ruim twintig jaar na het structuurplan van Kruisheer, was het schaakspel van sloop en nieuwbouw, verhuizen en inrichten zo goed als voltooid en kon het complex feestelijk worden geopend.

Koos Bosma, De regie van de stad, 100 jaar stedenbouw in Europa

De EFL Stichting heeft het honderdste geboortjaar van de stedenbouwer Cornelis van Eesteren aangegrepen om eens flink uit te pakken. Een tentoonstelling in het NAI, een publicatie in twee delen en twee talen, en een aantal lezingen en seminars verdient met recht de aanduiding 'Event'. De werkgroep Stedengeschiedenis maakt een startje mee van de Cor van Eesteren Event '97. Koos Bosma introduceert de door hem en Helma Hellinga geredigeerde publicatie 'De regie van de stad' (Mastering the city) en hij leidt ons rond over de tentoonstelling. Daar valt veel origineel materiaal te bewonderen waaronder Ebenezer Howards Garden City (1898), La Ville radieuse van Le Corbusier (1935) en La Ville spatiale van Yona Friedman (1959).

Honderd jaar geleden werd in de stedenbouwkundige plannen nog veel tot in detail vastgelegd, maar de stedelijke ontwikkeling verliep zo dynamisch dat de ontwerper zich ten aanzien van het einddoel veel flexibeler en opener moest opstellen. In de loop van de tijd is er sprake van een toenemende abstrahering. Het proces van verandering is eigenlijk veel belangrijker geworden dan het uiteindelijke resultaat. Wat dat betreft gaat het meestal om een opeenstapeling van visies die een enkele keer helemaal, vaak slechts voor een deel en dikwijls helemaal niet werden uitgevoerd. Op de tentoonstelling wordt de geschiedenis van de stedenbouw geïllustreerd aan de hand van materiaal uit 24 Europese steden. Voor de recente ontwikkelingen concentreert de tentoonstelling zich op twee steden (Berlijn en Parijs) en twee regio's (de Randstad en het Ruhrgebied). De tentoonstelling bevat tekeningen, foto's, maquettes, video's en computeranimaties en werd vormgegeven door de Weense architect Boris Podrecca.

Namens de Werkgroep Stedengeschiedenis
Jan van den Noort